ימי עיון בתנ"ך תשפ"ו

שם השיעור: אחיתופל וחושי התמודדו על ליבו של אבשלום – מדוע ניצח חושי?

שם המרצה (כתובת דוא"ל): אלחנן סמט elsamet@gmail.com

העימות (הלא ישיר) בין אחיתופל לחושי
שמואל ב ט"ז, טו – י"ז, כג

א

טו וְאַבְשָׁלוֹם, וְכָל-הָעָם
אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בָּאוּ; יְרוּשָׁלָם; וַאֲחִיתֹפֶל,
אִתּוֹ. **טז** וַיְהִי, כַּאֲשֶׁר-בָּא חוּשַׁי הָאַרְכִּי רֵעֶה דָוִד--
אֶל-אַבְשָׁלוֹם; וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל-אַבְשָׁלוֹם, יְחִי הַמֶּלֶךְ
יְחִי הַמֶּלֶךְ. **יז** וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל-חוּשַׁי, זֶה חַסְדְּךָ
אֶת-רֵעֶךָ; לָמָּה לֹא-הָלַכְתָּ, אֶת-רֵעֶךָ. **יח** וַיֹּאמֶר
חוּשַׁי, אֶל-אַבְשָׁלֹם, לֹא, כִּי אֲשֶׁר בָּחַר ה' וְהָעָם הַזֶּה
וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל--לוֹ (לו) אֶהְיֶה, וְאִתּוֹ
אֵשֵׁב. **יט** וְהַשֵּׁנִית, לְמִי אֲנִי אֶעֱבֹד--הֲלוֹא, לִפְנֵי
בְנוֹ: כַּאֲשֶׁר עָבַדְתִּי לִפְנֵי אָבִיךָ, כֵּן אֶהְיֶה
לְפָנֶיךָ. {פ}

כ וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם, אֶל-אֲחִיתֹפֶל: הָבוּ לָכֶם עֵצָה,
מַה-נַּעֲשֶׂה. **כא** וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל, אֶל-אַבְשָׁלֹם, בּוֹא
אֶל-פִּלַגְשֵׁי אָבִיךָ, אֲשֶׁר הִנִּיחַ לִשְׁמוֹר הַבָּיִת; וְשָׁמַע
כָּל-יִשְׂרָאֵל, כִּי-נִבְאַשְׁתָּ אֶת-אָבִיךָ, וְחָזְקוּ, יְדֵי כָּל-
אֲשֶׁר אִתָּךְ. **כב** וַיִּטּוּ לְאַבְשָׁלוֹם הָאֹהֶל עַל-הַגָּג;
וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם אֶל-פִּלַגְשֵׁי אָבִיו, לְעֵינֵי כָּל-
יִשְׂרָאֵל. **כג** וַעֲצַת אֲחִיתֹפֶל, אֲשֶׁר יָעַץ בַּיָּמִים הָהֵם,
כַּאֲשֶׁר יִשְׁאַל- (אישׁ), בִּדְבַר הָאֱ-לֹהִים; כֵּן כָּל-עֲצַת
אֲחִיתֹפֶל, גַּם-לְדָוִד גַּם לְאַבְשָׁלֹם. {ס}

יז **א** וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל, אֶל-
אַבְשָׁלוֹם: אֶבְחֲרָה נָּא, שְׁנֵים-עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ,
וְאָקוּמָה וְאֶרְדְּפָה אַחֲרֵי-דָוִד, הַלָּיְלָה. **ב** וְאָבוֹא
עָלָיו, וְהוּא יָגֵעַ וּרְפֵה יָדַיִם, וְהַחֲרַדְתִּי אֹתוֹ, וְנָס כָּל-
הָעָם אֲשֶׁר-אִתּוֹ; וְהִכֵּיתִי אֶת-הַמֶּלֶךְ,
לְבַדּוֹ. **ג** וְאָשִׁיבָה כָל-הָעָם, אֵלֶיךָ: כְּשׁוּב הַכֹּל--
הָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה מְבַקֵּשׁ, כָּל-הָעָם יִהְיֶה
שָׁלוֹם. **ד** וַיִּישַׁר הַדָּבָר, בְּעֵינֵי אַבְשָׁלֹם, וּבְעֵינֵי, כָּל-
זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל. {ס} **ה** וַיֹּאמֶר, אַבְשָׁלוֹם, קִרְאוּ
נָא, גַּם לְחוּשַׁי הָאַרְכִּי; וְנִשְׁמְעָה מַה-בְּפִיו, גַּם-
הוּא. **ו** וַיָּבֹא חוּשַׁי, אֶל-אַבְשָׁלוֹם, וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם
אֵלָיו לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה דִּבֶּר אֲחִיתֹפֶל, הֲנַעֲשֶׂה אֶת-
דְּבָרוֹ; אִם-אַיִן, אַתָּה דַּבֵּר. {ס}

ז וַיֹּאמֶר חוּשַׁי, אֶל-אַבְשָׁלוֹם: לֹא-
טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר-יָעַץ אֲחִיתֹפֶל, בַּפַּעַם הַזֹּאת
ח וַיֹּאמֶר חוּשַׁי, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אֲנָשָׁיו כִּי
גִבֹּרִים הֵמָּה וּמָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה, כְּדֹב שַׁכּוּל, בַּשָּׂדֶה;
וְאָבִיךָ אִישׁ מִלְחָמָה, וְלֹא יָלִין אֶת-הָעָם. **ט** הִנֵּה
עַתָּה הוּא-נֶחְבָּא בְּאַחַת הַפְּחָתִים, אוֹ בְּאַחַד
הַמְּקוֹמֹת; וְהָיָה, כִּנְפֹל בָּהֶם בַּתְּחִלָּה, וְשָׁמַע הַשֹּׁמֵעַ
וְאָמַר, הָיְתָה מַגֵּפָה בָּעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי
אַבְשָׁלֹם. **י** וְהוּא גַּם-בֶּן-חַיִל, אֲשֶׁר לִבּוֹ כְּלֵב הָאַרְיֵה
-הִמֵּס יִמָּס: כִּי-יֹדֵעַ כָּל-יִשְׂרָאֵל כִּי-גִבּוֹר אָבִיךָ, וּבְנֵי-
חַיִל אֲשֶׁר אִתּוֹ. **יא** כִּי יָעַצְתִּי, הֵאָסֹף יֵאָסֵף עָלֶיךָ
כָּל-יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד-בְּאֵר שֶׁבַע, כַּחוֹל אֲשֶׁר-עַל-הַיָּם,
לָרֹב; וּפָנֶיךָ הֹלְכִים, בַּקְרָב **יב** וּבָאנוּ אֵלָיו, בְּאַחַת
(בְּאַחַז) הַמְּקוֹמֹת אֲשֶׁר נִמְצָא שָׁם, וְנַחְנוּ עָלָיו,
כַּאֲשֶׁר יִפֹּל הַטַּל עַל-הָאֲדָמָה; וְלֹא-נוֹתַר בּוֹ וּבְכָל-
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-אִתּוֹ, גַּם-אֶחָד. **יג** וְאִם-אֶל-עִיר,
יֵאָסֵף--וְהִשִּׁיאוּ כָל-יִשְׂרָאֵל אֶל-הָעִיר הַהִיא חֲבָלִים;
וְסָחַבְנוּ אֹתוֹ עַד-הַנַּחַל, עַד אֲשֶׁר-לֹא-נִמְצָא שָׁם גַּם-
צְרוֹר. {פ}

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ו

ב

יד וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם, וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל, טוֹבָה עֲצַת חוּשַׁי הָאַרְכִּי, מֵעֲצַת אֲחִיתֹפֶל; {ס}
וַה' צִוָּה, לְהָפֵר אֶת-עֲצַת אֲחִיתֹפֶל הַטּוֹבָה לְבַעֲבוּר הָבִיא יְהוָה אֶל-אַבְשָׁלוֹם, אֶת-
הָרָעָה. {ס} **טו** וַיֹּאמֶר חוּשַׁי, אֶל-צָדוֹק וְאֶל-אֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים כָּזֹאת וְכָזֹאת יָעַץ
אֲחִיתֹפֶל אֶת-אַבְשָׁלֹם, וְאֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל; וְכָזֹאת וְכָזֹאת, יָעַצְתִּי אָנִי. **טז** וְעַתָּה שִׁלְחוּ מְהֵרָה
וְהַגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר, אַל-תָּלֶן הַלַּיְלָה בְּעַרְבוֹת הַמִּדְבָּר, וְגַם, עָבוֹר תַּעֲבוֹר--פֶּן יְבֻלַּע לַמֶּלֶךְ,
וּלְכָל-הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ. **יז** וִיהוֹנָתָן וַאֲחִימַעַץ עֹמְדִים בְּעֵין-רֹגֵל, וְהָלְכָה הַשִּׁפְחָה וְהִגִּידָה לָהֶם,
וְהֵם יֵלְכוּ, וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד: כִּי לֹא יוּכְלוּ לְהֵרָאוֹת, לָבוֹא הָעִירָה. **יח** וַיִּרְא אֹתָם נַעַר, וַיַּגֶּד
לְאַבְשָׁלֹם; וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם מְהֵרָה וַיָּבֹאוּ אֶל-בֵּית-אִישׁ בְּבַחוּרִים וְלוֹ בְאֵר בַּחֲצֵרוֹ--וַיֵּרְדוּ
שָׁם. **יט** וַתִּקַּח הָאִשָּׁה, וַתִּפְרֹשׂ אֶת-הַמָּסָךְ עַל-פְּנֵי הַבְּאֵר, וַתְּשָׁטַח עָלָיו, הָרִפּוֹת; וְלֹא נוֹדַע
דָּבָר. **כ** וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם אֶל-הָאִשָּׁה הַבַּיְתָה, וַיֹּאמְרוּ-אַיֵּה אֲחִימַעַץ וִיהוֹנָתָן, וַתֹּאמֶר לָהֶם
הָאִשָּׁה, עָבְרוּ מִיכַל הַמָּיִם; וַיְבַקְשׁוּ וְלֹא מָצְאוּ, וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלָם. {ס} **כא** וַיְהִי אַחֲרֵי
לֶכְתָּם, וַיַּעֲלוּ מֵהַבְּאֵר, וַיֵּלְכוּ, וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד; וַיֹּאמְרוּ אֶל-דָּוִד, קוּמוּ וְעִבְרוּ מְהֵרָה אֶת-
הַמַּיִם--כִּי-כָכָה יָעַץ עֲלֵיכֶם, אֲחִיתֹפֶל. **כב** וַיָּקָם דָּוִד, וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ, וַיַּעַבְרוּ אֶת-
הַיַּרְדֵּן: עַד-אוֹר הַבֹּקֶר, עַד-אַחַד לֹא נֶעְדָּר, אֲשֶׁר לֹא-עָבַר, אֶת-הַיַּרְדֵּן. **כג** וַאֲחִיתֹפֶל רָאָה, כִּי
לֹא נֶעֱשְׂתָה עֲצָתוֹ, וַיַּחֲבֹשׁ אֶת-הַחֲמוֹר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-בֵּיתוֹ אֶל-עִירוֹ, וַיְצַו אֶל-בֵּיתוֹ וַיֶּחְנַק;
וַיָּמָת, וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר אָבִיו. {ס}

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ו

נאום חושי הארכי (שמואל ב י"ז)
מבנה ואמצעים אומנותיים

(ז) לֹא טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַץ אֲחִיתֹפֶל בַּפַּעַם הַזֹּאת.

א החסרונות בעצת אחיתופל (65 מילים)	1. החיסרון הנובע ממצב דוד ואנשיו (31 מילים)	(ח) אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת אָבִיךָ וְאֶת אֲנָשָׁיו כִּי גִבֹּרִים הֵמָּה וּמָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה, כְּדֹב שַׁכּוּל בַּשָּׂדֶה. וְאָבִיךָ אִישׁ מִלְחָמָה, וְלֹא יָלִין אֶת הָעָם. (ט) הִנֵּה עַתָּה הוּא נֶחְבָּא בְּאַחַת הַפְּחָתִים אוֹ בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת
	2. החיסרון הנובע מן המצב במחנה אבשלום (34 מילים)	וְהָיָה כִּנְפֹל בָּהֶם בַּתְּחִלָּה וְשָׁמַע הַשֹּׁמֵעַ וְאָמַר: הָיְתָה מַגֵּפָה בָּעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי אַבְשָׁלֹם! (י) וְהוּא גַּם בֶּן חַיִל, אֲשֶׁר לִבּוֹ כְּלֵב הָאַרְיֵה - הָמֵס יִמָּס כִּי יֹדֵעַ כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי גִבּוֹר אָבִיךָ וּבְנֵי חַיִל אֲשֶׁר אִתּוֹ.

ב העצה החליפית (61 מילים)	(יא) כִּי יָעַצְתִּי: הֵאָסֹף יֵאָסֵף עָלֶיךָ כָּל יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב וּפָנֶיךָ הֹלְכִים בַּקְּרָב.			
	אפשרות 1 (23 מילים)	(יב) וּבָאנוּ אֵלָיו בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר נִמְצָא שָׁם וְנָחְנוּ עָלָיו כַּאֲשֶׁר יִפֹּל הַטַּל עַל הָאֲדָמָה וְלֹא נוֹתַר בּוֹ וּבְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ גַּם אֶחָד.	אפשרות 2 (22 מילים)	(יג) וְאִם אֶל עִיר יֵאָסֵף וְהִשִּׁיאוּ כָל יִשְׂרָאֵל אֶל הָעִיר הַהִיא חֲבָלִים וְסָחַבְנוּ אֹתוֹ עַד הַנַּחַל עַד אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא שָׁם גַּם צְרוֹר.

דימויים ומטאפורות:

1. (ח) וּמָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה, **כְּדֹב שַׁכּוּל בַּשָּׂדֶה**
2. (י) וְהוּא גַּם בֶּן חַיִל, **אֲשֶׁר לִבּוֹ כְּלֵב הָאַרְיֵה**
3. **הָמֵס יִמָּס**
4. (יב) וְנָחְנוּ עָלָיו **כַּאֲשֶׁר יִפֹּל הַטַּל עַל הָאֲדָמָה**

לשון גוזמה קיצונית:

(יג) וְהִשִּׁיאוּ כָל יִשְׂרָאֵל אֶל הָעִיר הַהִיא חֲבָלִים
וְסָחַבְנוּ אֹתוֹ עַד הַנַּחַל
עַד אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא שָׁם גַּם צְרוֹר.

ניבים ידועים במקרא:

1. (יא) מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע
2. כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב
3. וּפָנֶיךָ הֹלְכִים בַּקְּרָב.

דמגוגיה:

1. (ז) **לֹא טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַץ אֲחִיתֹפֶל בַּפַּעַם הַזֹּאת.**
2. (ח) **אַתָּה יָדַעְתָּ...**
(י) **כִּי יֹדֵעַ כָּל יִשְׂרָאֵל...**